

Motion till riksdagen 2007/08:Fö17

av **Anders Karlsson m.fl. (s, v, mp)**
med anledning av prop. 2007/08:92

Stärkt krisberedskap – för säkerhets skull

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att etableringen av den nya myndigheten för säkerhet och beredskap är ett riksdagsbeslut.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvecklad ansvarsprincip.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en tydlig ansvarsfördelning och behovet av samordning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya myndigheten bör genomföras av ett tvärsektorriellt arbetssätt.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya myndigheten bör ges ett tydligt mandat att samordna andra myndigheter vid en kris som berör flera områden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya myndigheten bör ges ett tydligare uppdrag att initiera testverksamhet, föreslå regeringen åtgärder samt utveckla arbetsmetoder i såväl det förebyggande arbetet som krishanteringsarbetet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya myndigheten bör ges i uppdrag att ta fram förslag på hur Gotsam kan permanentas och integreras i ordinarie myndighetsverksamhet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlägga huvudkontoret, analys- och Rakelverksamheten till Karlstad samt i övrigt inte flytta någon verksamhet till storstadsområdet utan särskilda skäl.

Fel! Okänt namn på

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte lägga ned eller överföra räddningsskolorna i Skövde eller Rosersberg till annan huvudman eller privata intressen innan en grundlig utredning genomförts om Sveriges behov och internationella behov av utbildning på området och effekterna av en eventuell privatisering.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen måste vidta åtgärder för en förbättrad IT-säkerhet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om frivilligorganisationernas roll i krishantering och enskildas ansvar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att uppdatera säkerhetsstrategin från 2006.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återrapportera kostnadsutvecklingen för den nya myndigheten och särskilt omställningskostnaderna.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvärdering 2012 av Sveriges förmåga att med den nya myndigheten minska sårbarheten och hantera kriser och olyckor.

2 Inledning

Vår säkerhet är i dag intimt kopplad till resten av världen genom såväl handel och ekonomi som miljö. Utmaningar och hot följer sällan nationella gränser, sektors- och administrativa gränser. De globala miljöutmaningarna och klimatförändringarna hotar oss alla. Även om Sverige drabbas relativt lindrigt påverkas vi också. Klimat- och sårbarhetsutredningen har visat hur ett varmare klimat ökar riskerna för översvämningar, ras och skred, störningar i infrastruktur, försämrad vattenkvalitet och negativa hälsoeffekter. Vi inväntar regeringens klimat- och sårbarhetsproposition under året. Naturkatastrofer påverkar samhällets funktionalitet och säkerhet. Problemen förvärras av klimatförändringar. Sverige är relativt skonat men erfarenheter visar att samhället är känsligt för avbrott i elförsörjning och andra allvarliga störningar i infrastrukturen. Det är därför viktigt med såväl förebyggande arbete som en effektiv krishantering.

Det förslag som regeringen nu lägger fram om att skapa en ny myndighet för säkerhet och beredskap som hanterar ett brett spektrum – från olyckor i vardagen till allvarliga kriser i samhället – är en naturlig följd av den utveckling av krisberedskapsarbetet som bedrivits sedan mitten av 1990-talet. Detta stöds av samtliga partier. Det var under den socialdemokratiska regeringen som initiativet till denna proposition togs.

Trots denna unika samstämmighet lyckas regeringen försitta chansen att skapa en effektiv myndighet för säkerhet och beredskap. Utredningen som ligger till grund för regeringens proposition innehåller i många stycken goda

förslag, men tyvärr kan vi konstatera att den är undermåligt genomförd och saknar flera viktiga slutsatser. Detta konstaterades även av en enig Försvarsberedning.

En ny samlad myndighet för säkerhet och beredskap är en förutsättning för att åstadkomma en kraftfull styrning och samordning av krisberedskapen. I den modell för den nya myndigheten som ovan nämnda utredning målar upp riskerar dock Sverige att åter hamna i en ineffektiv struktur som utvecklas utifrån olika verksamheters enskilda engagemang och förmåga. En sådan samlad myndighet måste få ett betydande sektorsövergripande ansvar.

Processen kännetecknas också av en avsaknad av blocköverskridande dialog.

3 Beslutet om den nya myndigheten – ett beslut för riksdagen

Det är mycket anmärkningsvärt att regeringen inte överlåter till riksdagen att fatta beslut om den nya myndighetens etablering. Dessa frågor har tidigare hanterats av riksdagen. Så skedde 2002 när den socialdemokratiska regeringen inrättade en myndighet med planeringsuppgifter för beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred och vid höjd beredskap. Det som senare kom att kallas Krisberedskapsmyndigheten. Det går inte att tolka på annat sätt än att regeringen ger den nya myndigheten ett svagare mandat än dess föregångare. Etableringen av den nya myndigheten är en fråga för riksdagen.

4 En ny samordnande myndighet för säkerhet och beredskap

Det är positivt att en myndighet får det övergripande ansvaret för såväl säkerhet som beredskap. Det är viktigt att myndighetens arbete genomsyras av ett tvärsektoriellt syn- och arbetssätt. Vi anser att regeringen inte ger den nya myndigheten tillräckligt många och vassa verktyg för en optimal krishantering.

Ansvarsprincipen, att varje myndighet ska ansvara för samma uppgifter i kris som i normalläge, är en viktig grundprincip. De aktörer och myndigheter som normalt har ansvar för en verksamhet kommer att ansvara för verksamheten även i en tvärsektoriell kris. Att utveckla den nationella krisledningsförmågan ändrar inte betydelsen av ansvarsprincipen eller betydelsen av områdesansvaret på lokal och regional nivå. Men det är nu mycket viktigt att ansvarsprincipen utvecklas till att även omfatta **gemensamt beslutsfattande**.

När en kris har spridit sig till flera områden, såväl myndighetsöverskridande som geografiskt, krävs förutom gemensamt beslutsfattande även samordning för att uppnå en effektiv krishantering. När en kris eller olycka drabbar fler än ett politiskt område finns ingen som i dag tar ansvar för att sam-

Fel! Okänt namn på

ordna myndigheternas olika insatser. Skulle Sverige drabbas av en IT-attack finns det ingen som samordnar de sju myndigheter som delar på ansvaret. En enig försvarsberedning har konstaterat att en samordnande krisfunktion behövs för att ge förutsättningar att inom kort tid fatta nödvändiga beslut. Detta för att minska riskerna för skador på liv, egendom och samhällsstrukturer. Trots detta motsätter sig regeringen att införa en sådan krisfunktion. På så sätt bakbinds alla goda intentioner med att skapa en gemensam myndighet.

Vi vill att en **samordnande krisfunktion** på myndighetsnivå placeras inom den nya myndigheten. Därmed får Sverige en ansvarig krissamordnare som professionellt kan bistå och samordna berörda myndigheters krishanteringsarbete. Detta är ett kostnadseffektivt arbetssätt som sparar både pengar och – förhoppningsvis – lidande.

I propositionen råder det stora oklarheter om hur **ansvarsfördelningen** mellan den nya myndigheten, andra myndigheter och Regeringskansliets krishanteringsenhet ser ut, bl.a. vad gäller ansvaret för en gemensam lägesbild vid kriser och information till samhället.

Vi vill ge den nya myndigheten ett **tydligare uppdrag** att initiera testverksamhet, föreslå regeringen åtgärder samt utveckla arbetsmetoder i såväl det förebyggande arbetet som krishanteringsarbetet. Detta för att Sverige på bästa sätt ska minska sårbarheten och kunna hantera kriser och olyckor. Erfarenheter från enskilda myndigheter, kommuner och länsstyrelser måste tas till vara och ses i ett helhetsperspektiv. Något som en den enskilda varken kan eller bör göra. Den nya myndigheten ska även ges i uppdrag att ta fram förslag på hur Gotsam permanentas och integreras i ordinarie myndighetsverksamhet.

Redan i våras ställde våra partier sig negativa till utredarens förslag om att separera den nya myndigheten och myndighetsledningen. Regeringen vill **förlägga huvudkontoret**, analys- och Rakelverksamheterna till Stockholm fastän huvuddelen av myndigheten finns i Karlstad. Detta ställer vi oss emot. Två riksdagsbeslut har slagit fast att nya myndigheter ska förläggas på en ort utanför Stockholm om det inte finns alldeles särskilda skäl. Vi anser att det finns såväl organisatoriska som regionalpolitiska skäl till att flytta ut myndigheten från storstadsregionen. Huvudkontoret bör ligga i Karlstad där myndigheten finns i dag. På samma sätt ställer vi oss kritiska till att flytta annan myndighetsverksamhet till storstadsregioner utan mycket speciella skäl; några sådana har inte redovisats.

5 Räddningsskolorna

Räddningsskolorna fyller en mycket viktig funktion i Sverige och bidrar även substantiellt till såväl andra länders som internationella samfundets behov av utbildning. Detta är något som utredaren över huvud taget inte tagit hänsyn till i sin utredning. Underlagen på detta område är undermåliga. Utredaren har bara besökt en av fyra räddningsskolor – den som bevaras i regeringens förslag. Av de övriga tre föreslås två läggas ned alternativt privatiseras. Motiveringen är att privata intressen ska ta över utbildningen av brandmän och

andra för samhället livsviktiga funktioner. Men någon genomtänkt plan för hur det ska gå till saknas helt i såväl underlagen som i propositionen. En effektiv krisberedskap och krishanteringsförmåga förutsätter kunskap och utbildning på alla nivåer. För att göra utbildningarna tillgängliga och verk-samma räcker det inte med distansutbildningar via nätet utan även att man kan öva olika scenarier i verklighetstroga miljöer. Vi kräver att samtliga räddningsskolor behålls i statlig drift tills en grundlig utredning om Sveriges behov och internationella behov av utbildning på området samt effekterna av en eventuell privatisering genomförts.

6 Ökad samverkan

Sverige ska fortsätta att på **EU-nivå** verka för en gemensam krishantering inom vissa områden. Det gäller såväl civila snabbinsatsstyrkor, MIC-funktionen som ”pooling” av gemensamma resurser för t.ex. brandsläckning. Den nya myndigheten bör delta aktivt i internationella forum för att hålla sig uppdaterad och påverka andra länder i en gynnsam riktning.

Vi vill även se en **ökad nordisk samverkan** på krishanteringsområdet. Vi vill se en utredning som tittar på hur vi kan samarbeta och samutnyttja resurser för en effektiv krishantering i Norden.

Det är viktigt att det **internationella arbete** som Räddningsverket i dag genomför fortsätter med samma snabbhet och effektivitet.

Samtidigt som vi samordnar oss med andra länder och internationella organisationer ska vi tillvarata de **frivilliga krafter** som finns i vårt samhälle. Frivilligrörelsen är inte i tillräckligt hög grad integrerad i krishanteringsarbetet och kan fylla en mycket viktig förebyggande roll.

Det är viktigt att poängtera den **enskildes ansvar** i relationen till det allmänna vid en kris. Genom att öka medvetenheten om hur man agerar i en krissituation kan man minska effekterna av en kris i samhället, som t.ex. vid ett större strömavbrott. Regeringen framhåller att en väl fungerande krisberedskap kräver medvetenhet om det personliga ansvaret och kunskap på alla nivåer om hur man snabbt och effektivt agerar i händelse av en kris. Vidare påpekar regeringen att individerna utgör den grund på vilken samhällets krishantering vilar. Det är därför anmärkningsvärt att propositionen fullständigt saknar konkreta åtgärder inom detta område. Inte ett ord sägs om hur målet att skapa större kunskap och förtroende för samhällets förmåga ska kunna uppnås. Detta trots att såväl Civilförsvarsförbundet som Styrelsen för psykologiskt försvar har lämnat konkreta förslag på hur arbetet bör bedrivas.

Den **civilmilitära samordningen** kan ytterligare fördjupas. Det krävs dock tydligare mål och direktiv för hur det arbetet ska fortskrida. Hemvärnets roll i krishanteringssituationer är betydande. Vi kan tänka oss att ge den nya myndigheten i uppdrag att se över samordning av kommunens resurser på krishanteringsområdet och bidra till gemensamma uppköp där så är kostnadseffektivt samt föreslå nationella inköp för resurser som kommuner kan ”poola”. I detta

Fel! Okänt namn på

arbete bör även ett civilmilitärt nyttjande övervägas med Försvarsmakten och Försvarets materielverk.

7 IT-säkerheten

Tekniskt utvecklade samhällen präglas av ömsesidiga beroenden. Informati-
onstekniken gör oss sårbara. IT-relaterade hot kan dramatiskt hota viktiga
samhällsfunktioner. Stora brister har visat sig hos svenska samhällsviktiga
myndigheter och företag. Avsaknaden av insikt om hoten och hur vi skyddar
oss ökar ytterligare vår sårbarhet. Sverige behöver en ansvarig minister för
IT-säkerhet samt en ansvarig myndighet i stället för sju. Därutöver måste
regeringen fastställa miniminivåer för myndigheternas informationssäkerhet
samt upprätta en lägesbildsfunktion för cyberattacker på myndighetsnivå. Vi
vill se ett nordiskt samarbete på området. Det förebyggande arbetet måste
förbättras för att minska vår sårbarhet.

8 Uppdaterad säkerhetsstrategi

Regeringen nämner inte med ett ord den säkerhetsstrategi som riksdagen
fattade beslut om 2006, och som var tänkt att återkommande uppdateras och
kompletteras med konkreta handlingsplaner. I och med de förändringar rege-
ringen lägger fast med den aktuella propositionen på krishanteringsområdet
samt behovet av att uppdatera strategin med hänsyn till omvärldsutveckling-
en, bör säkerhetsstrategin revideras i närtid och omgående kompletteras med
handlingsplaner.

9 Ekonomisk och verksamhetsmässig uppföljning

I propositionen anges att några kostnader utöver anslagen inte kommer att
krävas för den nya myndigheten. Vi vill se en återrapportering av kostnads-
utvecklingen för den nya myndigheten och särskilt omställningskostnaderna.
Vi vill även se en utvärdering 2012 av Sveriges förmåga att med den nya
myndigheten förebygga och hantera kriser och olyckor.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 28 mars 2008

Anders Karlsson (s)

Gunilla Wahlén (v)

Mats Berglind (s)

Inger Jarl Beck (s)

Peter Jonsson (s)

Eva Sonidsson (s)

Per Bolund (mp)

Peter Rådberg (mp)

Michael Hagberg (s)

Peter Jeppsson (s)

Åsa Lindestam (s)

Marie Engström (v)